

Luukkainen: Ehdotus laiksi arvonnalisäverolain muuttamisesta*Eduskunnalle*

Arvonnalisäverouudistus toteutettiin vuoden 1993 valtiopäivillä sen aikatauluun ja sisältöön liittyvästä laajasta vastustuksesta sekä sen aiheuttamista teknisistä vaikeuksista huolimatta. Uudistusta joudutaankin korjaamaan ennen sen voimaantuloa.

Hallitus on jo ennättänyt antamaan eduskunnalle ensimmäisen esityksensä kiireellä säädetyn arvonnalisäverolain muuttamisesta. Uuden arvonnalisäverolain mukaan uudisrakentamisesta, rakennusten perusrakennuksesta ja muista rakentamispalveluista maksetaan arvonnalisäveroa. Lain 225 §:n mukaan lain voimaan tullessa keskeneneräisistä rakennustoista suoritetaan veroa kuitenkin vain lain voimaantulon jälkeen tehdystä työstä. Jos rakennuspalvelu myydään verovelvolliselle ostajalle vähennykseen oikeuttavaan tarkoitukseen, tämä voi tehdä arvonnalisäverolain mukaisen vähennyksen myyjän suorittamasta verosta. Teollisuusrakennuksiin sovelletaan kuitenkin liikevaihtoverolain (559/91) 44 ja 45 §:ää, jotka oikeuttavat ostajan vähentämään 13,5 prosenttia teollisuusrakennuksen tai perusrakennustyön hankintamenosta. Tämä laskennallinen vähennys vastaa piilevän veron määrää. Hallituksen esityksessä n:o 3 ehdotetaan rakennusinvestointien vauhdittamiseksi arvonnalisäverolakia muutettavaksi siten, että kaikista 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen aloitettavista rakennusinvestoinneista saataisiin tehdä takautuvasti vastaava vähennys. Ehdotus on sinänsä kannatettava, koska se laajentaa vähennysoikeuden piiriin kuuluvat perusrakennustyöt kattamaan myös asuinrakennusten kunnostamisen. Uudistuksella on näin alkuperäistä suurempi myönteinen vaikutus rakennettuun ympäristöön. Mielestäni vähennys on kuitenkin jaksotettava toisin kuin hallitus esittää. Koko vähennys on voitava tehdä saman kalenterivuoden kuluessa: puolet tulisi tehdä vuoden 1994 kesäkuussa ja toinen puolikas jo vuoden 1994 joulukuussa eikä vasta tammikuussa 1995.

Eräs merkittävimmistä syistä siirtyä arvonnalisäverotukseen on Suomen järjestelmän sopeuttaminen Euroopan unionin vaatimuksiin. Suomelle valittu malli ei kuitenkaan ole EU-todellisuutta vastaava. EU:n jäsenvaltioissa joukkoliikenteen verokanta vaihtelee nolasta kuuteen prosenttiin. Suomessa henkilökuljetuksista on arvonnalisäverolain 85 §:n mukaan maksettava veroa 12 prosenttia veron perusteesta. Ehdotan, että henkilökuljetusten arvonnalisäveroksi säädetään 5 prosenttia, mikä vastaa korkeaa eurooppalaista tasoa.

Joukkoliikennettä koskevat säännökset arvonnalisäverolaissa ovat muutoinkin kohtuuttomat. Verotettavaa on myös joukkoliikenteen saama julkinen tuki. Julkisyhteisöjen maksamien tukien tai alijäämien verottaminen johtaa suuriin taksakorotuksiin ja heikentää oleellisesti joukkoliikenteen kilpailukykyä suhteessa henkilöauto-liikenteeseen. Seurauksena on todennäköisesti joukkoliikenteen väheneminen, mikä aiheuttaa vakavia liikenne-, yhteiskunta- ja ympäristöpoliittisia seurauksia.

Tukien ja alijäämän verottamista perusteltiin lakia säädettäessä sillä, että verottamatta jättäminen merkitsisi verotuen myöntämistä ennestään tuetulle joukkoliikenteelle ja korostaisi sen eriarvoista asemaa suhteessa muuhun joukkoliikenteeseen. Tosiasiallisesti tuen ja alijäämän verottaminen merkitsee sitä, että valtio verottaa kuntalaisilta kerättyjen varojen käyttämistä joukkoliikenteen ylläpitämiseen. Tuen ja alijäämän jättäminen verotuksen ulkopuolelle ei vääristä yritysten keskinäistä kilpailua.

EU-komissio antoi 14.12.1993 vastauksen Suomen verotavoitteisiin jäsenyysneuvotteluissa. Vastauksesta ilmenee, että EU:n komissio ei hyväksy Suomen tavoitetta, jonka mukaan joukkoliikenteen tuet ja alijäämä tulisivat verolle.

Arvonnalisäverolakia on muutettava ennen sen voimaantuloa siten, ettei joukkoliikenteen saamia tukia tai toiminnan harjoittamisesta aiheutunutta kunnan tai osakaskuntien kattamaa alijää-

mää lueta veron perusteeseen. Tämä edellyttää lain 79 §:n 1 ja 2 momentin sekä 130 §:n 2 momentin 2 kohdan kumoamista sekä 1 ja 6 §:n muuttamista. Kuntien ja Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunnan tulee olla verovelvollisia henkilökuljetuspalvelujen myynnistä, vaikka toiminta ei tapahtuisi liiketoiminnan muodossa.

Liikennepoliittisesti on tärkeää, ettei henkilökuljetustoiminnan harjoittajien verovähennysoikeutta rajoiteta muutosten yhteydessä. Rajoittamisen vaikutus olisi samansuuntainen kuin tukien lukeminen veron perusteeseen. Tätä voidaan pitää eurooppalaisen arvonlisäverojärjestelmän vastaisena.

Arvonlisäverolain 83 §:n 1 momentissa säädetään veron perusteeksi tehtäväksi 82 prosentin vähennys verollista edelleenmyyntiä varten käytettynä ja verottomana hankitun tavaran ostohinnasta.

Näin määriteltynä vähennysoikeuden ulkopuolelle jäävät kierrätykseen kelpaavan tavaran ostot kotimaisen teollisuuden raaka-aineeksi. Vastaava vähennys voidaan kuitenkin tehdä käytetyn tavaran viennistä. Johdonmukaista on, että

myös kotimaiseen käyttöön suoritettaviin ostoihin liittyy vähennysoikeus. Näin voidaan tukea kierrätystä ja uusiokäyttöä myös verotuksellisin ratkaisuin. Jätteiden hyötykäyttöön saaminen säästää yhteiskunnan kustannuksia jätehuollossa sekä ympäristönsuojelussa, joten vähennyksellä on myös myönteinen taloudellinen vaikutus.

83 §:n 2 momentin mukaan vähennys on lisättävä veron perusteeseen, jos tavara otetaan muuhun käyttöön. Säännöstä saatetaan tulkita niin, että esimerkiksi käytettyjen autojen purkaminen ja saatujen varaosien kunnostaminen katsotaan sellaiseksi muutostyöksi, että oikeutta ostovähennykseen ei ole. Tämä vaarantaa käytettyjen tavaroitten kierrätyksen ja uudelleenkäytön. Ostovähennyssäännöstä tulee muuttaa siten, että vähennyksen saa tehdä myös silloin, kun verottomana ja käytettynä ostettu tavara myydään osiin purettuna tai käytettäväksi raaka-aineena.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että Eduskunta hyväksyisi seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

arvonlisäverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun arvonlisäverolain (1501/93) 1 §:n 3 momentti, 79 §, 83 §:n 1 ja 2 momentti, 85 §:n 1 ja 3 momentti sekä 130 §:n 2 momentti, sekä *lisätään* 6 §:ään uusi 3 momentti ja lakiin uusi 229 a § seuraavasti:

1 §

Yleisradiotoiminnan harjoittamisen katsotaan tapahtuvan liiketoiminnan muodossa silloinkin, kun toiminnan harjoittamiseen saadaan 79 §:ssä tarkoitettuja korvauksia.

6 §

Kunta ja pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta ovat verovelvollisia harjoittamastaan tai järjestämästään henkilökuljetustoiminnasta silloinkin, kun toiminta ei tapahdu liiketoiminnan muodossa.

79 §

Veron perusteeseen luetaan Oy Yleisradio Ab:n valtion radorahastosta saama korvaus. Tämä määrä ei sisällä veron osuutta.

83 §

Veron perusteesta saadaan vähentää 82 prosenttia verollista edelleenmyyntiä tai teollisuuden raaka-aineena käyttämistä varten käytettynä ja verottomana hankitun tavaran ostohinnasta. Kirjojen osalta vähennys on 89 prosenttia ostohinnasta. Vastaavat vähennykset saadaan tehdä verotonta ulkomaille tai 70 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitetuille matkustajille tapahtuvaa edelleenmyyntiä varten käytettynä ja verottomana hankitun tavaran ostohinnasta.

Jos verollisena edelleenmyytäväksi hankittu tavara, jonka ostohinta on 1 momentin nojalla vähennetty, otetaan muuhun tarkoitukseen tai jos tavaran edelleenmyyntiä koskevaan myyntitositteeseen on tehty myynnistä suoritettavaa veroa koskeva merkintä, vähennetty määrä on lisättävä veron perusteeseen. Tässä momentissa tarkoitettuna muuhun käyttöön ottamisena ei pi-

detä käytettynä hankitun tavaran purkamista osiin ja näiden edelleenmyyntiä.

85 §

Seuraavien palvelujen myynnistä sekä seuraavien tavaroiden myynnistä ja maahantuonnista suoritettava vero on 12 prosenttia veron perusteesta:

- 1) majoitustilan tai käyntisataman käyttöoikeuden luovuttaminen;
- 2) elokuvanäytöksen järjestäminen;
- 3) lääkelaissa (395/87) tarkoitettu lääke, lääkelain 21 §:n 2 momentissa ja 21 a §:ssä tarkoitettut valmisteet, joita mainituissa lainkohdissa tarkoitettuun lupaan tai rekisteröintiin liitetyn ehdon mukaan saadaan myydä ainoastaan apteekista, sekä kliininen ravintovalmiste ja niitä vastaava tuote sekä perusvoide silloin, kun ne oikeuttavat korvaukseen sairausvakuutuslain (364/63) perusteella;
- 4) kirja.

Oy Yleisradio Ab:n valtion radiorahastosta saamasta korvauksesta suoritettava vero on 5 prosenttia veron perusteesta. Henkilökuljetuspalvelujen myynnistä suoritettava vero on 5 prosenttia veron perusteesta.

130 §

Edellä 1 momentissa tarkoitettu palautus ei koske veroa, joka sisältyy yksityiseen kulutukseen taikka 53 tai 114 §:ssä tarkoitettuun käyttöön tapahtuvaan hankintaan.

229 a §

Elinkeinonharjoittaja saa vähennyksenä tai palautuksena rakennustyön suorittajalta tai ra-

kennuttajalta ostamastaan tai itse rakentamastaan arvonlisäverollisesta tai 130 ja 131 §:ssä tarkoitettussa palautukseen oikeuttavassa toiminnassa käyttämästään uudesta rakennuksesta tai pysyvästä rakennelmasta laskennallisen veron, jonka suuruus on 13,5 prosenttia rakennuksen tai rakennelman hankintamenosta. Tätä sovelletaan vain rakennuksiin, joiden rakentamiseen on ryhdytty 1 päivänä tammikuuta 1994 tai sen jälkeen, ja vain siltä osin kuin rakentamispalvelua on tehty ennen 1 päivää kesäkuuta 1994.

Mitä 1 momentissa säädetään uudisrakennuksesta, sovelletaan myös vanhaan rakennukseen tai pysyvään rakennelmaan kohdistuvaan laajennus-, muutos-, uudistus- ja muuhun vastaavaan perusparannustyöhön ja työhön käytettyyn tavarahan.

Vähennystä laskettaessa hankintamenona pidetään rakennuksen tai pysyvän rakennelman hankinnasta ja rakentamisesta tai perusparannuksesta johtuneiden välittömien menojen määrää. Rakennuttajalta ostetun rakennuksen hankintamenona pidetään rakennuttajalle aiheutunutta hankintamenoa. Jos rakennuttajalle aiheutunutta hankintamenoa ei voida luotettavasti selvittää, hankintamenoksi katsotaan 80 prosenttia rakennuksesta maksetusta hinnasta.

Siltä osin kuin rakentamispalvelusta tai kiinteistöstä on voitu tehdä tässä pykälässä tarkoitettu vähennys, sovelletaan, mitä 33 §:ssä säädetään. Suoritettavan veron määrä on vähennyksen määrä.

Vähennyksestä puolet tehdään vuoden 1994 kesäkuussa ja puolet vuoden 1994 joulukuussa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 1994 .

Helsingissä 22 päivänä helmikuuta 1994

Hannele Luukkainen

